

STORTINGET

Representantforslag 227 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Karin Andersen og Arne Nævra

Dokument 8:227 S (2020–2021)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Torgeir Knag Fylkesnes, Karin Andersen og Arne
Nævra om å sikre rekeindustrien råstoff**

Til Stortinget

Bakgrunn

Rekebestanden i Barentshavet er stor, bærekraftig og sterkt underutnyttet. Bestanden er per i dag ikke kvoteregulert og inngår derfor ikke i de årlige kvoteforhandlingene mellom Norge og Russland. ICES, Det internasjonale havforskningsrådet, gir råd om årlige bestandsuttak, også hva angår rekebestanden i Barentshavet. For år 2020 tilrådte ICES en MSY (Maximum Sustainable Yield) på 150 000 tonn, mens tilrådd bærekraftig maksuttak i 2021 er på 140 000 tonn.

Årlig uttak av barentshavreker har aldri oversteget tilrådd MSY, og uttaket har etter 2000 vært svært varierende. I bunnåret 2013 lå totaluttaket på ca. 19 000 tonn. I 2019 var totalfangsten oppe på ca. 76 000 tonn, hvorav norsk fangsandel utgjorde ca. 24 000 tonn, mens norske rekelandinger falt til ca. 21 000 tonn i 2020.

Utviklingen for norsk rekeindustri har over lang tid vært svært negativ med bl.a. store råstoffutfordringer og hyppige permitteringer av ansatte.

Det har ikke alltid vært slik. Midt på 1980-tallet var årlig totalfangst av reker i Barentshavet og ved Svalbard på godt over 120 000 tonn. Norske fartøyers andel utgjorde i overkant av 80 000 tonn, mens russisk fangst lå på ca. 40 000 tonn. På det meste var det 26 bedrifter i Norge som drev med maskinpilling av reker, de fleste lå i Troms og Finnmark.

I dag er det kun to større rekeforedlingsbedrifter igjen i Norge, Stella Polaris AS og Coldwater Prawns Production AS, begge i Senja kommune.

Fra midt på 1980-tallet og fram til 2011 lå norske fartøyers andel av totaluttaket av reker i Barentshavet og ved Svalbard i området 65–90 pst. De senere årene har Russland foretatt en betydelig opptrapping av sitt rekefiske i de nordlige havområdene etter at landet i perioden 2005–2015 i praksis var helt ute av rekefisket. I 2020 var Russlands fangstandel økt til i underkant av 40 pst., mens Norges andel ble redusert til ca. 30 pst., tilsvarende EU-flåten fangstuttak (ICES). På bakgrunn av Russlands strategi for landets fiskeriforvaltning frem mot år 2030 er det grunn til å forvente ytterligere opptrapping av russisk rekefiske i Barentshavet og i Svalbardsonen.

Mens antall reketrålkonsesjoner midt på 1980-tallet var oppe i 170, var antallet (mars 2020) redusert til 53 (tall fra Fiskeridirektoratet). Flere av konsesjonene har ikke vært aktive de senere år. Kystflåten er helt ute av havrekefisket, og den alt overveiende delen av reketrål-tillatelsene innehas av trålere som også har torsketrålrettigheter. Men en omfattende strukturering i torsketrålflåten har over tid medført en betydelig akkumulering av torskerettigheter på et redusert antall fartøyer. På det meste var det i Norge 132 fartøyer av ulik størrelse med torsketrålrettigheter, mens antallet per i dag er 36. Av disse har 33 trålere også reketrålkonsesjon (tall fra Fiskeridirektoratet).

Kraftig strukturrasjonalisering i havgående flåte har redusert antall aktører og gjort at gjenværende flåte i større grad konsentrerer fisket rundt de arter som gir størst inntjening. Mindre tilgjengelige eller mindre lønnsomme bestander høstes mindre og mindre. Så selv om det er samfunnsmessig lønnsomhet (i øvrige deler

av verdikjeden), driver bedriftsøkonomiske forhold på fartøynivå flåten bort fra rekene. Kombinasjonen av omfattende strukturering, gunstig kvoteutvikling for torsk og andre hvitfiskarter samt gode hvitfiskpriser har medført at kombinasjonstrålerne de senere år har valgt å bruke en stor del av sin driftskapasitet på opptak av hvitfiskkvotene, på bekostning av rekefisket.

Det er en utilsiktet konsekvens av strukturpolitikken som må oppveies når fremtiden til rekeindustrien gjøres avhengig av lave torskekvoter eller -priser.

Problemer er anerkjent av fiskerimyndighetene, men foreløpig har ingen formålstjenlig løsning blitt funnet. I 2013 åpnet Nærings- og fiskeridepartementet for nytildeling av tre fangstkonsesjoner for reker. Etter søknad ble Stella Polaris tildelt to konsesjoner og Coldwater Prawns Production én konsesjon. I forbindelse med nytildelingsbeslutningen uttalte departementet:

«Formålet er å bidra til at rekeindustrien får tilgang på mer råstoff.»

Videre ble det framhevet:

«Tildelinger som bidrar til innovasjon, forskning og utvikling bør premieres ved ellers like søknader.»

Selv om industribedriftene fikk innvilget rett til å eie fartøy med kvote, har det vist seg å være umulig å skaffe finansiering til rekefartøy. Investorer og finansielle miljøer har framholdt at siden rekefisket er et sesongfiskeri, vurderes driftsgrunnlaget ikke å være tilstrekkelig til å oppnå lønnsom drift over året uten at driftsgrunnlaget for reketrålartøylene suppleres med torsketrålrettigheter. Også her får torskens verdi negativ innvirkning på verdiskaping knyttet til reker. Ingen av konsesjonene er dermed i bruk i dag.

Samtidig er det et enormt verdiskapingspotensial knyttet til industriell rekeproduksjon. Ta for eksempel én av industribedriftene: Stella Polaris er i global sammenheng en ledende produsent av pillede kaldtvannsreker med et årlig råstoffbehov på 12 000–15 000 tonn. 99 pst. av selskapets ferdigvarer eksporteres som høyforedledede konsumprodukter som bl.a. selges i det internasjonale kjedemarkedet. Selskapet har de senere årene tatt en sterk posisjon i forskning og utvikling (FOU) av nye produkter basert på restråstoff fra rekeproduksjonen gjennom datterselskapene Marealis AS og Marealis Innovation AS. Et blodtrykksdempende produkt, Pre-Cardix, er nå i salg i Canada. Produktet er også godkjent i USA. FOU-arbeidet skjer i nært samarbeid med forskningsmiljøene ved bl.a. UiT Norges arktiske universitet, Nofima, SINTEF mv.

Stella Polaris har som en lokaleid hjørnesteinsbedrift helt fra etableringen tatt et betydelig samfunnsansvar gjennom å legge til rette for helårlig drift og helårlige arbeidsplasser. Selskapet har planer om å fornye og utvide eksisterende produksjonsanlegg i Kårvikhamn

og har i den forbindelse satt seg klare klimamål gjennom bl.a. å ta i bruk ny og «grønn prosesseteknologi» med målsetting om å optimalisere energiforbruket og på sikt fase ut bruken av fossilt brensel. Målet er å redusere karbonavtrykket til et minimum. I tillegg vil Stella Polaris, basert på knoppskyting fra eksisterende produksjonsvirksomhet, bidra til nyskaping og nye kompetansearbeidsplasser gjennom etablering av et innovasjonssenter for marint restråstoff, hvor restråstoff fra flere sjømatbedrifter skal videreføres til nye og høyverdige konsumprodukter for det internasjonale markedet. Målsettingen er 100 pst. råstoffutnyttelse.

Skal det være en fremtid for norsk rekeindustri, må råstoffet sikres. For å bøte på systemsvikt ved dagens strukturpolitikk mener forslagsstillerne det er nødvendig å etablere en pilotordning hvor torskerettigheter knyttes rekekonsesjonen. Rettighetene skal ikke være omsettelige, det stilles eksplisitte krav om at rekeindustri er målsettingen, og det bes om søknader som adresserer miljø- og klimautfordringer i fiskeridrift.

Rekefisket er viktig både næringsmessig og som del av den samlede suverenitetshevdelsen. Rekefisket i Barentshavet foregår i et område av Arktis der det er liten annen norsk kommersiell aktivitet. Det internasjonale fokuset på Arktis og ressursene i nordområdene er sterkt økende også fra store og fjerntliggende nasjoner. En opptrapping av norsk uttak av reker i Barentshavet og ved Svalbard vil være et viktig bidrag til markering av økt norsk kommersiell aktivitet og tilstedeværelse i et område av Arktis som er viktig for Norges nasjonale interesser. Det er på denne bakgrunn i Norges nasjonale interesse at norsk kvote- og fiskeripolitikk kan legge til rette for økt norsk uttak av bærekraftige fiskeriressurser i de nordlige havområdene og gjennom det bidra til synliggjøring av utvidet norsk kommersiell aktivitet og norsk tilstedeværelse i et område av Arktis som har stor nasjonal interesse.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå tiltak med mål om å øke innsatsen i høsting av bærekraftige og underutnyttede fiskeriressurser i Norges interesseområder. Rekebestanden i Barentshavet og ved Svalbard er en slik ressurs.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at rekeindustribedrifter som har fått innvilget rett til å eie fartøy med reketråltilatelse, etter eventuell søknad kan innvilges torsketrålrettigheter tilsvarende 1,5 kvoteenheter torsk/hyse per innvilget reketråltilatelse. Kvotene reguleres innenfor torsketrålgruppen.

Dette skal være et supplerende bidrag til at selskapene kan sikres et grunnlag for aktivering av tildelte rekerettigheter og gjennom det sikre et råstoffgrunnlag for framtidig drift og utvikling av en levende og framtidsrettet rekeindustri i Norge.

3. Stortinget ber regjeringen utforme særlige konsesjonsbetingelser som sikrer at torskerekonsesjonene

ikke er omsettelige, at hvitfiskråstoff fra trålerne omfattes av foredlingsplikt i Norge og at konsesjonene i første omgang gjøres tidsbegrenset med en løpetid på 15 år, men med rett til forlengelse på gitte vilkår.

8. april 2021

Torgeir Knag Fylkesnes

Karin Andersen

Arne Nævra

